

OBSAH

1	Ekologické vztahy a problémy v zemědělské krajině, biodiverzita pro zemědělství.....	11
1.1	Diverzita a některé problémy zemědělské krajiny	13
1.2	Proměny středoevropské krajiny, pole a zase jenom pole.....	18
1.3	Dvojitá tvář hospodaření člověka v krajině	19
1.3.1	Jak je to s vymíráním druhů v Česku? Příkladová studie motýlů.....	20
1.3.2	Které druhy ustupují a co je toho příčinou?	21
1.4	Zemědělství a polní ptáci	21
1.4.1	Současný vývoj početnosti polních druhů ptáků v Evropské unii a v České republice	22
1.4.2	Faktory ovlivňující ptactvo na zemědělské půdě	23
1.5	Biodiverzita pro zemědělství.....	27
1.5.1	Od funkcí biodiverzity k funkční biodiverzitě	29
1.5.2	Krajinné struktury jako životní prostor pro užitečné organismy	30
1.5.3	Funkční jednotky a aspekty stupnicového efektu	31
1.5.4	Ekologické infrastruktury a fauna	32
1.6	Kroky k realizaci opatření ochrany přírody a krajiny v zemědělském podniku	32
2	Ochrana krajinného rázu zemědělské krajiny	35
2.1	Kulturní krajina.....	37
2.2	Zemědělství jako krajinnotvorná činnost.....	38
2.3	Krajinný ráz	39
2.4	Posuzování krajinného rázu	40
2.5	Krajinný ráz jako rozvojový potenciál	43
3	Udržování, rozvoj a zakládání přírodně blízkých biotopů v zemědělské krajině	45
3.1	Péče o stávající struktury a jejich rozvoj.....	48
3.2	Zakládání východisek vývoje.....	49
3.3	Podpora rozmanitosti krajiny	50
3.3.1	Křovinaté pásy a remízky, lesní okraje.....	50
3.3.2	Vodní a mokřadní biotopy: tůňe, rybníky, vodní toky (renaturace, založení)	54
3.4	Principy navrhování segmentů krajinné zeleně	55
3.4.1	Požadavky na druhovou skladbu krajinné zeleně	56
3.4.2	Způsob zakládání ploch krajinné zeleně	58
3.5	Typy, charakteristika a funkce ekologických infrastruktur v krajině (příklad Švýcarska).....	59
3.5.1	Extenzivně užívané travní porosty: chudé kosené louky a chudé pastviny	59
3.5.2	Méně intenzivně užívané louky	60
3.5.3	Ekologické kompenzační plochy na orné půdě: polní ochranné pásy, pestré úhory a rotační úhory.....	60
3.5.4	Křovinaté pásy, remízky, polní a pobřežní dřeviny.....	60
3.5.5	Bylinný lem.....	62
3.5.6	Ovocné vysokokmeny.....	62
3.5.7	Malé struktury.....	63
4	Opatření na orné půdě vedoucí k ochraně přírody a krajiny	65
4.1	Rizika využívání středoevropských biotopů pro zemědělství	67
4.2	Zásady udržitelnosti agroekosystému orné půdy	68
4.3	Vznik a proměny polní doprovodné flóry	69
4.4	Důsledky konverze na ekologické zemědělství	70
4.5	Opatření na podporu druhově bohatých polních společenstev	71
4.6	Květnaté pásy na orné půdě.....	72
4.7	Opatření k omezení eroze	73
4.8	Opatření k omezení utužení půdy.....	77
4.9	Opatření na podporu života v půdě	79
4.10	Možnosti ochrany ptactva na orné půdě	80
5	Trvalé travní porosty a jejich význam pro zvýšení biodiverzity v krajině.....	85
5.1	Vztahy travních porostů k prostředí	88
5.2	Zásady hospodaření z pohledu biodiverzity porostů.....	88
5.3	Trvalé travní porosty v ekologickém zemědělství	92
5.3.1	Žádoucí extenzifikační opatření	93
5.4	Obnova intenzivně využívaných luk a pastvin	94
5.5	Zvyšování biodiverzity trvalých travních porostů.....	95
5.5.1	Podpora málo úživných extrémních stanovišť na TTP.....	95
5.5.2	Návrhy řešení obnovy luk a pastvin z hlediska zvýšení druhové diverzity.....	96
5.6	Hospodaření na travních porostech z hlediska bezobratlých – dva příklady za všechny	98
5.6.1	Dva druhy, dva příběhy	100
5.6.2	Co z toho všeho vyplývá a co dál?	102
5.6.3	Možnosti úprav systému zemědělského hospodaření.....	102
5.7	Možnosti ochrany ptactva na travních porostech	104
6	Opatření v sadech a vinohradech vedoucí ke zvýšení biodiverzity a udržitelnosti systému.....	107
6.1	Starší, krajové a místní odrůdy v kulturní zemědělské krajině	109

6.2	Uplatnění extenzivních ovocných výsadeb v současné kulturní zemědělské krajině a perspektivy udržitelného využití	111	9.7	Hydrický režim území a stabilita vodních recipientů – toků a nádrží.....	210
6.3	Ekologické produkční sady z hlediska zvýšení funkční diverzity	116	9.7.1	Význam struktury krajiny pro hydrický režim území.....	210
6.3.1	Ekologický potenciál ovocných sadů	117	9.7.2	Vazba hydrologické bilance na ekologické zónování	214
6.3.2	Realizace v praxi, požadavky na lokalitu	119	9.7.3	Opatření k prevenci	215
6.4	Vinice a biodiverzita	130	9.8	Biotická diverzita rozhraní vody a souše – břehové a doprovodné porosty v zemědělské krajině	216
6.4.1	Vinohradnictví a biodiverzita okolní krajiny	130	9.8.1	Biotická diverzita břehových doprovodných porostů	216
6.4.2	Funkční biodiverzita	133	9.8.2	Příklad regenerace a obnovy přírodě blízké struktury krajiny.....	222
6.5	Ptáci v sadech a ve vinicích	138	10	Faremní plány šetrného hospodaření – krajinné plánování a ochrana přírody na úrovni farmy	229
6.5.1	Sady ovocných dřevin	138	10.1	Projektování faremních plánů.....	231
6.5.2	Vinice.....	141	10.1.1	Pravidla a rozhodnutí utvářená „zdola“	231
7	Zemědělství v oblastech s příkázanými režimy hospodaření	143	10.1.2	Návrh opatření „přímo na míru“	232
7.1	Význam ochrany přírody a krajiny a zemědělské hospodaření v chráněných oblastech	145	10.1.3	Příležitost pro faremní plány v České republice	232
7.1.1	Význam ochrany přírody a krajiny v zemědělské krajině (historie a současný stav)	145	10.2	Plány šetrného hospodaření ve Štýrsku – konsolidace nového modelu spolupráce mezi zemědělci a orgány ochrany přírody ...	233
7.1.2	Natura 2000 a její promítnutí do národní legislativy	151	10.2.1	Charakteristika rakouského zemědělství a agroenvironmentální program	233
7.1.3	Zemědělství a ptací oblasti.....	155	10.2.2	Ochrana přírody v rámci agroenvironmentálního programu	234
7.2	Správná zemědělská praxe zaměřená na ochranu vod.....	162	10.2.3	Faremní plány šetrného hospodaření.....	234
8	Ekologické zemědělství – cesta pro udržitelnost v zemědělské praxi ...	169	10.3	Celofaremní plány na ochranu přírody skupiny FWAG – zkušenosti z Velké Británie.....	238
8.1	Principy a pravidla ekologického zemědělství, Nařízení Rady č. 834/2007	172	10.3.1	Plány faremního hospodaření, definice a stručná historie	238
8.2	Ekologické zemědělství – moderní metody pro udržitelnost.....	174	10.3.2	Celofaremní přístup.....	240
8.2.1	Ekologická intenzifikace v produkci potravin	174	10.3.3	Souhrn a sdílení znalostí a zkušeností.....	243
8.2.2	Produktivita ekologického zemědělství.....	177	11	Finanční zdroje na ochranu přírody a krajiny	245
8.2.3	Budoucí inovace pro ekologické zemědělství ..	179	11.1	Hlavní zdroje využitelné pro financování ochrany přírody a krajiny	247
8.3	Přednosti a výhody ekozemědělství pro společnost	180	11.1.1	Evropské zdroje.....	248
8.3.1	Externalizované náklady konvenčního zemědělství	180	11.1.2	Národní zdroje.....	253
8.3.2	Vliv ekologického zemědělství na přírodní zdroje a ochranu životního prostředí	181	11.2	Finanční zdroje na podporu rozvoje přeshraniční spolupráce.....	254
8.3.3	Souhrn a závěr.....	187	11.3	Čím mohou krajinně konkrétně prospět?	254
9	Vodní prvky v zemědělské krajině, využití a rehabilitace jejich přirozených funkcí.....	189	11.3.1	Výsadby krajinné zeleně	254
9.1	Degradace vodních toků v zemědělské krajině ..	191	11.3.2	Vytváření biopásů	255
9.2	Ekologicky orientovaná správa vodních toků ..	194	11.3.3	Zatrávňování orné půdy, pásy kolem vodních ploch nebo zatrávňování regionální travní směsí	256
9.3	Renaturace a revitalizace vodních toků	196	11.3.4	Sečení luk od středu ke kraji	258
9.4	Využití ekologicky orientovaných protipovodňových opatření.....	200	11.3.5	Ponechání nepokosených pásů	259
9.5	Revitalizace nevhodně odvodněných ploch ..	205	11.3.6	Vytváření malých vodních ploch a tůň, revitalizace toků.....	260
9.6	Obnova mokřadů a obdobných vodních biotopů v zemědělské krajině	206	Literatura	261	